

STARKARE SAMHÄLLEN, BLOMSTRANDE REGIONER

ENERGIGEMENSKAPERNAS ROLL I
NATIONELLA OCH REGIONALA
PARTNERSKAPSPLANER

ÖVERSIKT

SERO
Sveriges Energiföreningars Riksorganisation

RESCOOP.EU

 Friends of
the Earth
Europe

Energigemenskaper har en stark social och territoriell inverkan och bör utgöra en hörnsten i de nationella och regionala partnerskapsplanerna

Genom det omarbetade direktivet 2018/2001 (direktivet om förnybar energi II, eller RED II) och det omarbetade direktivet 2019/944 (direktivet om den inre elmarknaden, eller IEMD) fastställdes begreppen "förnybara energigemenskaper" och "medborgarenergigemenskaper" som de två rättsliga definitionerna för energigemenskaper (EC), och dessa gavs rätt att delta på hela energimarknaden. Dessa verksamheter utvidgades sedan ytterligare genom hela **FitFor55-paketet**, bland annat till renoveringar, uppvärmning och kylning samt bekämpning av energifattigdom.

Genom en energigemenskap kan medborgare, tillsammans med småföretag och lokala myndigheter, gemensamt skapa lokala projekt för förnybar energi, vilket främjar en inkluderande energiomställning på lokal nivå.

+ 8,000

antalet energigemenskaper i Europa, enligt mätningar från ESPON TANDEM-projektet, det hittills mest omfattande kartläggningsprojektet.

1,100€/år

det belopp som ett EU-hushåll kan spara genom att delta i en energigemenskap.

10%/år

i genomsnittlig minskning av energianvändningen tack vare beteendeförändringar som härrör från ökad energikunskap.

74%

av energigemenskaperna har sociala mål – ofta kopplade till att bekämpa energifattigdom.

45%

av EU:s energibehov kan täckas av energigemenskaper senast 2050.

Försörjningstrygghet

Flera energigemenskaper kunde antingen sätta ett tak för priserna eller hålla dem under marknadsnivån under hela energikrisen, tack vare sin förmåga att tillgodose medlemmarnas fulla behov genom egen förnybar energi. I kombination med lagring och flexibilitet kan energigemenskaperna bygga upp lokal motståndskraft och försörjningstrygghet.

Hur energigemenskaperna kan bidra till målen i de nationella och regionala partnerskapsplanerna

I juli 2025 offentliggjorde Europeiska kommissionen sitt [förslag till förordning om inrättandet av den nya övergripande](#) "Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och havsfrågor, välbstånd och säkerhet". Nu ska varje medlemsstat utarbeta sin "nationella och regionala partnerskapsplan" (NRPP).

Målen för NRP-planerna	Samband med energigemenskaper
 "minska regionala obalanser inom unionen och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna"	Kapital som genereras från energigemenskaperna stannar lokalt: • Energigemenskapsprojekt genererar <u>två</u> till <u>åtta</u> gånger större vinster för den lokala ekonomin jämfört med privata projekt. • 1 euro i offentligt stöd till energigemenskaper genererar 50 euro i ekonomiska fördelar för området. Varje offentlig euro som investeras i ett energiprojekt i en gemenskap drar till sig 40–60 euro i privat kapital. Sammantaget kan energigemenskaperna mobilisera upp till <u>176 miljarder euro</u> för energiomställningen fram till 2030. Gemenskapsenergiprojekt skapar lokala arbetstillfällen och ekonomiska möjligheter, vilket befäster rätten att stanna kvar.
 "för att stödja kvalitetsanställningar, utbildning och kompetens samt social inkludering"	EC:er i hela EU bidrar till 4 800 heltidsjobb. (Extrapolering från projektet LIFE ENERCOM Facility) Energigemenskaper (EC:er) kan fungera som inkubatorer för gröna och digitala kompetenser, eftersom de: • Gör medlemmarna bekanta med digital och flexibel utrustning (t.ex. efterfrågestyrning, batterilagring, elnät) • Utbildar medlemmarna så att de förstår sina energiräkningar, sina konsumenträttigheter och hur de aktivt kan delta i energiomställningen • Hjälper medborgarna att vidareutbilda sig för att skaffa kvalifikationer inom områden som bostadsrenovering
 "för att stödja genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken"	Som framgår av kommissionens rådgivande centrum för energigemenskaper på landsbygden kan energigemenskaper: • Diversifiera jordbrukarnas inkomster (t.ex. genom försäljning av restbiomassa för energi) och minska deras driftskostnader (t.ex. genom agri-voltaik) • Skapa möjligheter i landsbygdsområden, särskilt för unga människor, och stärka den sociala sammanhållningen

Målen för NRP-planerna

Samband med energigemenskaper

"för att skydda och stärka demokratin i unionen och upprätthålla unionens värden"

Medborgarråd är demokratins skolor eftersom deras styrningsmodell **gör medborgarna bekanta med deltagande beslutsprocesser**. De kan också underlätta ett starkt samarbete mellan medborgarna och de lokala myndigheterna.

Genom att främja jämlikt deltagande minskar energikooperativen skillnader kopplade till ålder, kön, social bakgrund m.m. Framför allt främjar energikooperativen, genom direkt deltagande, den sociala acceptansen för förnybar energi.

- I hela Europa uppgav **61 % av de tillfrågade** att de sannolikt skulle gå med i ett energikooperativ
- I Storbritannien skulle **62 % av allmänheten** stödja ett gemensamt projekt för förnybar energi i sitt område, jämfört med 40 % som stöder ett privatägt projekt

Nedan följer en översikt över de artiklar i förslaget till förordning som är relevanta för energikooperativen

ARTIKEL 6

Partnerskap och flernivåstyrning

Energikooperativen bör involveras i utarbetandet av den nationella förnybarhetsplanen (NRPP). I synnerhet bör nationella koalitioner av energikooperativ också delta i de övervakningskommittéer som kommer att inrättas för att övervaka planens genomförande.

Medlemsstaterna måste visa att deras NRPP är samordnade med de nationella energi- och klimatplanerna (NECP)

som redan innehåller detaljerad information om stödåtgärder för lokala gemenskaper.

- I det avseendet kan medlemsstaterna **utnyttja EC som verktyg för social sammanhållning, särskilt i mindre utvecklade regioner, övergångsregioner och yttersta randområden**. Ge lokala myndigheter möjlighet att tillsammans med medborgarna genomföra projekt inom förnybar uppvärmning, eldelning, delad eldriven mobilitet och bostadsrenoveringar.
- Indikator 191 i resultatförordningen nämner specifikt europeiska samarbetsprojekt med en klimatkoefficient på 100 % och en social koefficient på 40 %. Detta innebär att sådana investeringar **kan räknas in i de 14 % som är öronmärkta för sociala ändamål och de 43 % som är öronmärkta för klimatändamål** i de nationella programmen för programplanering (NRPP).

Medlemsstaterna måste ta itu med de landsspecifika rekommendationerna inom den europeiska planeringsterminen

Kommissionen har konsekvent rekommenderat att EU-länderna antar **stödjande åtgärder för energigemenskaperna**.

ARTIKEL 22

Krav på de nationella återhämtnings- och återanvändningsplanerna (NRPP)

ARTIKEL 26

Om genomförandet av EU-faciliteten

EU-faciliteten är avsedd att stödja gränsöverskridande åtgärder med mervärde på unionsnivå. Stödberättigade aktiviteter kommer att omfatta "LIFE-aktiviteter". **EU-faciliteten bör således stödja gemensambaserade initiativ för att utveckla gemensamma, innovativa tjänster som omfattar olika medlemsstater** (t.ex. One Stop Shops online eller verktyg för att maximera egenförbrukningen av energi).

ARTIKLARNA 35 OCH 76

Om den gemensamma jordbrukspolitiken och gemensamtstyrd lokal utveckling

Från agri-voltaik till biopellets **kan gemensamtstyrda lokala utvecklingsgrupper hjälpa jordbrukare att diversifiera sina inkomster, främja klimatåtgärder och bygga social sammanhållning**. De bör stödjas som ett integrerat verktyg för gemensamtstyrd lokal utveckling, särskilt i landsbygdsområden.

ARTIKLARNA 74 OCH 75

Om initiativ för territoriellt och lokalt samarbete samt integrerad territoriell och stadsutveckling

Gemenskapsenergi kan vara ett viktigt verktyg för territoriell utveckling i varje region, i enlighet med målet i EU:s solenergi-strategi om ett **gemenskapsenergi** projekt per kommun med över 10 000 invånare. Lokala myndigheter kan samarbeta med expertorganisationer inom gemenskapsenergi och inrätta One Stop Shops för att hjälpa medborgarna att navigera genom energiomställningen genom ett bottom-up-tillvägagångssätt som utgår från den lokala miljön.

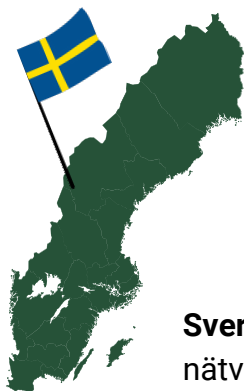
ARTIKLARNA 80 OCH 82

Om den sociala klimatfonden och synergier med moderniseringsfonden

I dag finns det **över 650 gemensamt drivna värme- och kylprojekt i Europa, som förser över 1,9 miljoner EU-medborgare med stabil och ren värmeenergi**. Den sociala klimatfonden och moderniseringsfonden bör prioritera sådana projekt, liksom de bostadsrenoveringar som stöder dem.

ÖVERSIKT ÖVER LÄGET FÖR ENERGIGEMENSKAPER I SVERIGE

+250 000

nätanslutna solcellsanläggningar, varav de flesta fungerar som enskilda mikroproducenter.

140

lokala initiativ och kooperativ

(såsom vindkraftskooperativ eller ekonomiska föreningar).

Sveriges Energigemenskaper är det nationella nätverket som samlar och stöder lokala grupper.

StartSun

Länsstyrelserna har tagit fram riktlinjer för hur man startar energigemenskaper, vilket ger en bra bild av hur projekten ser ut.

Energipriser

Svenska energigemenskaper bidrar till lägre energipriser genom att medlemmarna kan dela, lagra och producera förnybar el lokalt. Detta minskar inköpen av el från det externa elnätet och sänker de fasta nätavgifterna.

Innovativ teknik

Tamarinden, ett nytt bostadsområde i Örebro, planeras som ett hållbart och smart område utformat för att främja social samvaro och möjliggöra energidelning mellan byggnaderna. Målet är att öka den lokala produktionen av förnybar energi, jämna ut toppbelastningarna för att avlasta elnätet, öka flexibiliteten och uppnå betydande energibesparingar. Preliminära studier tyder på att Tamarindens energilösning kan ge energibesparingar på 30 % och minska toppbelastningen med 50 %.

Föreslagna reformer

- Förnybara energigemenskaper och medborgarenergigemenskaper måste definieras i lagstiftningen och implementeras hos myndigheterna.
- Energifattigdom måste definieras i lagstiftningen och implementeras hos myndigheterna.
- Vad som avses med särskilt utsatta hushåll måste också definieras.

Sveriges vindkraftskooperativ bildades 1998 och är en ekonomisk förening där medlemmarna gemensamt äger vind- och solkraftsanläggningar spridda över hela Sverige. Varje andel ger rätt till 100 kWh medlemsel per år till medlemspris. Det finns över 2 000 medlemmar eller andelsägare.